

sta prav za to zbirko zahtevni nalogi.

V Pregledu, Ocenah in prikazih in Predpisih iz bibliotekarstva Vjesnik spremlja važnejše dogodke v bibliotekarskem življenju Hrvatske in Jugoslavije, ocenjuje domače in tuje strokovne knjige in objavlja nekrologe. Na slovensko področje posega z nekrologom Janku Glazerju, ki ga je napisal Bruno Hartman, in z opozorilom Vjere Bendiš na Idrizovićev prevod Janeza Logarja Uvod u bibliografiju (Sarajevo 1973).

Zajednica biblioteka. Informativni organ Zajednice matičnih biblioteka Srbije. Beograd VI/1975. Br. 1/2.

Revija vsebuje precejšnje število prispevkov predvsem iz prakse. Kar več člankov govori o domoznanskih zbirkah (fondi, bibliografije) in regionalnih knjižnicah. Objavljen je celo vzorec samoupravnega sporazuma o združevanju na osnovi dela med knjižnicami v regiji.

Boža Pleničar

Libri. International Library Review. Copenhagen, 28(1978)1-4.

Lanski letnik te revije s svojimi prispevki iz najrazličnejših dežel sveta objema skoraj celotno zemeljsko oblo in s tem dokazuje svojo internacionalnost. Zanimivo pa je, da je v tem letniku angleščina skoraj popolnoma izpodrinila druge svetovne jezike, saj je en sam članek napisan v nemščini.

Lahko se kar odpravimo na potovanje okoli sveta.

Najprej se ustavimo v Afriki, od koder prihaja kar pet prispevkov: dva iz Nigerije, pa še iz Zambije, Malavija in Ugande. Nigerija je imela, preden je postala neodvisna (1960), eno samo univerzo, v teh letih pa so odprli še štiri. To je tudi prva afriška država južno od

Sahare, ki ima svojo nacionalno bibliografijo. Prvi bibliotekar najstarejše nigerijske univerze v Ibadanu (ustanovljene 1948) je namreč vneto zbiral in hranil nigerijske publikacije ter pozneje dal tudi pobudo za zakon o obveznih izvodih. Od leta 1975 v Nigeriji uporabljajo ISBD(M), gesla washingtonske Kongresne knjižnice in Deweyevo decimalno klasifikacijo. Nacionalna izdaja ISBN nigerijskim založnikom že od leta 1974. Potem ko je nacionalna postala uradno član ISDS (International Serials Data System) leta 1977, je bil ustanovljen tudi lastni center za označevanje serij. Leta 1978 so registrirali 480 serijskih naslovov. Čeprav je 85% nigerijskih publikacij v angleščini in le 15% v nigerijskih jezikih (teh je 394, od katerih je 106 zapisanih), so nigerijski lingvisti že izdelali prilagoditev pisave nekaterih nigerijskih črk za računalniško rabo.

Medtem ko je nigerijska nacionalna knjižnica že dosegla raven razvitega svetovnega knjižničarstva, pa se avtor prispevka iz Zambije po dolgem uvodu o nekakšnem novem »zambijskem humanizmu« zavzema za tak razvoj tehnologije v knjižnicah, ki bo v skladu s potrebami večine zambijskega ljudstva, ki je pretežno poljedelsko, in citira iz knjige dveh azijskih kolegov z značilnim naslovom »Bosonogi knjižničar«.

Sestavek o zgodovini in razvoju tiskarstva in založništva v republiki Malavi nam prikazuje skromne začetke neke civilizacije, ki so jo prinesli misijonarji in jo skuša vzdrževati in razvijati sedanja neodvisna vlada. Gre za pospeševanje izdajanja takšne osnovne literature, ki obravnava osebno higieno, prehrano, nego otroka in gospodinjstvo, kakor tudi vseh šolskih učbenikov in lokalnih časopisov, kajti tovrstna tuja literatura, polna tujerodnih tradicij in običajev, je navadno izredno dolgočasna

in neprimerna za tiste, ki so se ko-majda naučili brati.

Iz Ugande pa prihaja sestavek o študiju agronomije in ustrežni informacijski službi za vzhodno Afriko. Tak center so ustanovili leta 1966 v Mugugi. Poslušujejo se ga številne organizacije ne le iz Ugande, temveč tudi iz cele vrste afriških držav, kot so: Kenija, Tanzanija, Malavi, Zambija, Botsvana, Etiopija, Burundi, Kamerun in Nigerija. To je lep primer knjižnice, ki povezuje narode in res služi potrebam afriškega človeka na njegovi sedanjih stopnji razvoja.

Preselimo se sedaj na azijski kontinent. Z njega prihaja najprej prispevek iz Libanona, ki govori o ekonomskem vprašanju ameriške univerzitetne knjižnice v Beirutu, sledi mu prispevek profesorja za bibliotekarstvo na univerzi v Karachiju, ki govori o stanju znanstveno-raziskovalnega dela na področju knjižničarstva v Pakistanu in ugotavlja, da postaja le-to vse bolj pomembno za dežele v razvoju, ki se, kot je znano, srečujejo z bibliografskimi, tehničnimi in administrativnimi problemi, vendar žal prav v teh deželah ni toliko zanimanja za znanstveno obdelavo in reševanje teh problemov. Nato govori o dosedanjih raziskavah na posameznih področjih, tako na primer o poskusu vključitve islamskim pojmov v Deweyovo decimalno klasifikacijo in o izdelavi standardnih pravil za katalogizacijo pakistanskih osebnih imen, o čemer še vedno niso dosegli prave enotnosti. Dalje so bile napisane študije o bralnih navadah različnih skupin prebivalstva z namenom, da se kar najbolj razširi pismenost. Napredovalo je tudi bibliografsko delo in sedaj nastaja retrospektivna nacionalna bibliografija za leta 1947 do 1961. Avtor govori še o programu postdiplomskega študija in o magistrskih nalogah iz bibliotekarstva na univerzi v Karachiju. Vendar ugotavlja pomanjkanje koordi-

nacije vseh teh raziskovalnih programov na nacionalni ravni, zaradi česar so bili nekateri problemi popolnoma zanemarjeni. Zato je bila pred nedavnim pri omenjeni univerzi ustanovljena celica za bibliotekarske raziskave, ki naj bi skrbele za koordinacijo, popisovala tekoče raziskovalne naloge v deželi, razvila informativno službo in ohranjala povezavo z UNESCO, IFLA, FID itd.

Profesor Choong H. Kim iz ZDA poroča o mini knjižnicah na podeželju v Južni Koreji. Idejo, da bi v vsaki vasi postavili nekaj knjižnih polic z vsaj 300 knjigami, je pred 17 leti začel uresničevati prizadeven posameznik. Ustanovili so bralne klube in te mini knjižnice upravljajo prostovoljci. Posledica teh prizadevanj je, da je pismenost zlasti med mlajšim podeželskim prebivalstvom zelo porasla.

Obširen prispevek s petega kontinenta govori o avstralskih vladnih publikacijah in problemu splošne dostopnosti ali nedostopnosti teh publikacij.

Preselimo se sedaj še na drugo stran oceana. Oba prispevka o razvoju knjižničarstva v Južni Ameriki sta napisala bibliotekarja iz ZDA. M. D. Shepardova poroča o centralizaciji katalogizacijske službe za Latinsko Ameriko. Le-to so organizirali pri univerzi v Costa Rici s tehnično pomočjo bibliografskega sveta AMIGOS iz Dallasa v Texasu.

Huan R. Freudenthal pa pripoveduje o zgodovini čilske nacionalne knjižnice v Santiagu, ki je prav tako burna, kakor je zgodovina te dežele, in to ni ravno v prid razvoju in napredku knjižničarstva v Čilu.

Če želimo izvedeti še kaj o zgodovini knjižnic v ZDA, lahko preberemo »prozopografično« študijo N. R. Becka, ki ugovarja neki drugi tovrstni študiji, katera trdi, da so bili v upravnih svetih nastajajočih ameriških knjižnic ob prelo-

mu stoletja vselej pripadniki konservativne elite, to je belci, anglosaškega porekla in protestantske veroizpovedi, ki naj bi knjižnice ustanovljali iz zgolj sebičnih namenov, da bi nove priselence čimprej »amerikanizirali«, to je usposobili za uporabne delavce, vdane družbenemu sistemu, v katerem so oni gospodovali. Kot nasprotno trditev postavlja Beck nekatere židovske knjižnice, ki so bile ustanovljene v istem času in s podobnim namenom, da bi namreč pomagale novim priselencem, in to ne le židovskim, da bi se čimprej naučili jezika in živeli v ameriški način življenja. Pravi, da je bila ideja o »talilniku« v 19. stoletju nekaj naprednega in da so se zanjo zavzemali tudi Židje. Posledica je bila ta, da so se židovske knjižnice pridružile newyorški ljudski knjižnici in tako je nastala velika New York Public Library.

Najbolj aktualen za vse, ki jih zanima uvajanje računalnikov v knjižnice, pa je prispevek S. M. Malinconica: Bibliografski terminali, stanje razvoja v ZDA v letu 1977. Opremljen je tudi s slikami.

Vrnimo se sedaj v Evropo. Kratko se ustavimo v Angliji, od koder prihaja članek T. D. Wilsona o tako imenovanih »odprtih univerzah«, o nekakšnem dopisnem dopolnilnem izobraževanju odraslih, in o vlogi knjižnic pri takšnem študiju »na daljavo«.

Gotovo ne moremo mimo obširnih prispevkov dveh moskovskih avtoric, J. P. Osipove: Nacionalna knjižnica v socialistični družbi, in L. M. Inkove: Rezultati in perspektive razvoja bibliotekarstva v ZSSR. Medtem ko prva govori o rezultatih raziskovalnega projekta, ki je vključil Bolgarijo, Madžarsko, NDR, Poljsko, ZSSR in Češkoslovaško in njihove nacionalne knjižnice, poudarja druga povezanost sovjetskega bibliotekarskega znanstvenega raziskovanja s splošnimi tokovi svetovnega knjižničarstva in

sovjetski prispevek k analizi perečih sedanjih in prihodnjih problemov.

Najbolj zanimivi pa so tisti prispevki, ki niso geografsko vezani in govorijo o posameznih problemih ali o bibliotekarstvu nasploh.

Takšen je sestavek M. Makapatre iz Indije, ki govori o sintaktičnih problemih geselskega kataloga ob prehodu na računalniško obdelavo; nato sestavek S. B. Bandare iz Jamaike o »spečih zamenjavah« med knjižnicami, oziroma o predlogu za bolj koristne zamenjave, saj včasih knjižnice pošiljajo, pravi avtor, v zameno vse, česar bi se same rade znebile. Zavzema se tudi za manj potratno pošiljanje publikacij po pošti, saj je poštnina nemalokrat večja kakor vrednost poslanih publikacij. Bernd Lorenz iz Regensburga pa se ukvarja s starim vprašanjem o znanstveni dejavnosti bibliotekarjev, in sicer z razvojem tega vprašanja od leta 1960 dalje.

Doslej smo ostajali v sedanosti ali v preteklosti, zanimivo pa bi bilo pogledati tudi v prihodnost, kakor nam jo napoveduje Klaus Musman iz Los Angelesa, ki razmišlja o tem, ali bodo knjižničarji in knjižnice sploh igrali vlogo v postindustrijski družbi. Méni, da se bodo knjižničarji v prihodnosti spoprijemali z naslednjimi družbenimi premiki:

— s poglobitvijo konflikta, ki nastaja med tehniško-ekonomsko strukturo in področjem kulture,

— s pojavom informacijske eksplozije in vrednostjo informacije kot proizvoda v postindustrijski družbi,

— z vlogo tehnologije kot povzročiteljem sprememb na področju informatike in z njeno vključitvijo v prihodnjo vlogo knjižnic.

Knjižnice so bile doslej hranišča človekove zapisane besede, v prihodnosti pa bodo knjige nadomestili magnetni trakovi in podobne naprave. Doslej smo bili knjižničarji posredovalci tiskane infor-

macije, odslej bo računalnik prevzel središčno vlogo v našem poklicnem življenju, in tu avtor ne misli le na mehanizacijo bibliografske mreže, kajti potencialna zmogljivost hranjenja informacij takega računalnika lahko preseže obseg naše največje znanstvene knjižnice.

Sodobna kultura, ugotavlja avtor, je postala vizualna. Televizijske oddaje so nadomestile dnevno časopisje kot primarni vir novic in razvedrila za večino. Ljudje rajši vidijo stvari, kot berejo ali poslušajo o dogodkih. Kmalu bomo imeli inteligentne računalniške terminale s spominom in tako imenovane video-disc naprave z vdelanimi mini računalniki po dostopnih cenah. Nič gotovega pa ne vemo, dostavlja avtor, o tem, kako bo učinkovala ta sorazmerno lahka nabava tako visoko intelektualnih naprav na široke množice ljudi, ki jih bodo komajda sposobni razumeti.

Nedvomno bo ta tehnološki razvoj vplival na knjižnice in njih dejavnost. Kot poklicna skupina smo bolj posredniki kot ustvarjalci kulture. Avtor meni, da nam bo morda danes ob takem razvoju tehnologije ta posredovalna vloga omogočila, da bomo prevzeli vodilno vlogo v oblikovanju družbenih ciljev, čeprav zgodovina našega poklica tega ravno ne potrjuje. Vedno smo bili le privrženci neke družbene kulturne elite. Sprašuje se, ali smo danes dovolj usmerjeni v prihodnost in dovolj intelektualno usposobljeni, da bomo mogli voditi druge. Malo verjetno je, pravi, da bi knjižničarstvo v prihodnosti izumrlo, in sicer spriči strateškega položaja, ki ga zavzema na področju informatike. Moč knjižničarstva temelji na dejstvu, da bo postindustrijska družba odvisna od informacij. Informacija bo največjega pomena pri upravljanju družbe. Zato bodo v postindustrijski družbi knjižnice dobile povsem nov status. Prihodnost našega poklica

je torej odvisna od kvalitete informacijske službe, ki jo bomo družbi sposobni dati. Na koncu pa se avtor le vpraša, ali bodo knjižničarji tisti, ki bodo obdržali nadzor nad temi pomembnimi viri informacij v njihovi radikalno spremenjeni obliki in v novem okolju postindustrijske družbe.

Mislím, da nam ta kratki pogled po svetu iz zornega kota knjižnic in knjižničarstva, kakor nam ga kaže pričujoči letnik revije, daje dovolj snovi za razmišljanje. Živimo v svetu velikih kontrastov: po eni strani je ta svet vedno »manjši«, saj informacija v hipu lahko pride na drugi konec sveta, po drugi strani pa je še vedno strašno razdeljen s političnimi, rasnimi in socialnimi pregrajami. Gotovo je, da tehnologija sama ne bo premostila teh meja; premostili jih bodo le ljudje, ki jim bo cilj človek, ne pa tehnologija in proizvodnja. Vprašanje je, ali so »bosonogi knjižničarji« oznaka za primitivnost ali pa se bomo od njih ponovno naučili, da mora tehnologija služiti počlovečenju in ne razčlovečenju človeka.

Angelika Hribar

Zentralblatt für Bibliothekswesen. Leipzig, 92(1978)1-12.

Kljub častitljivi starosti ostaja Zentralblatt für Bibliothekswesen v središču sodobnih bibliotekarskih tokov. Pregledovati ga morajo ne samo tisti, ki se hočejo poučiti o bibliotekarstvu NDR in drugih socialističnih dežel, ampak tudi vsi, ki se ukvarjajo s posameznimi problemi in stroki. Področja, ki jih časopis obravnava, segajo na vsa področja bibliotekarstva. Najbolje nam bo to širino pokazal popis člankov ene številke. Naslovi prispevkov v 1. št. na primer so: Odgovornost bibliotekarja za politični in duhovni razvoj človeka v socializmu; Klasifikacija in pridobiva-